2. 10. 2025

ID: 120117

Hodnocení důkazů

Jestliže obecné soudy v rámci prokazování viny obviněného přistoupí k hodnocení důkazů jednostranně, nevezmou do úvahy nutnost uplatnění zásady presumpce neviny a z ní vyvozené zásady in dubio pro reo a nezabývají se povahou trestního řízení jako nejzazšího prostředku (ultima ratio) ve smyslu dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku, poruší takovým postupem základní práva obviněného.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. I.ÚS 743/25 ze dne 19.8.2025)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele V. F., zastoupeného JUDr. T.S., advokátem, sídlem Na strži 2102/61a, Praha 4, proti usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. listopadu 2024 č. j. 8 Tdo 910/2024-778, rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 25. března 2024 č. j. 10 To 25/2024-680 a rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. září 2023 č. j. 80 T 10/2022-595, za účasti Krajského soudu v Ústí nad Labem, Vrchního soudu v Praze a Nejvyššího soudu, jako účastníků řízení, a Nejvyššího státního zastupitelství, jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. listopadu 2024 č. j. 8 Tdo 910/2024-778, rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 25. března 2024 č. j. 10 To 25/2024-680, a rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. září 2023 č. j. 80 T 10/2022-595, bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, byla porušena ústavněprávní zásada subsidiarity trestní represe podle čl. 39 Listiny základních práv a svobod, v důsledku čehož bylo porušeno právo stěžovatele nebýt stíhán jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon dle čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, a také porušena zásada in dubio pro reo dle čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Tato rozhodnutí se proto ruší.

Z odůvodnění:

I. Vymezení věci a shrnutí dosavadního průběhu řízení

1. Stěžovatel se ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, a to pro porušení jeho práv chráněných čl. 8, čl. 36, čl. 37 odst. 2 a čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem (dále jen "krajský soud") ze dne 27. 9. 2023 č. j. 80 T 10/2022-595, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze (dále jen "vrchní soud") ze dne 25. 3. 2024 č. j. 10 To 25/2024-680 byl stěžovatel uznán vinným přečinem ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 trestního zákoníku (ve znění účinném do 31. 12. 2021), spáchaný ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku a zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. e) trestního zákoníku. Za tyto trestné činy byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 2,5 roku, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 let. Podle § 229 odst. 1 trestního řádu byla poškozená odkázána s uplatněným nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

3. Přečinu ublížení na zdraví (ve stadiu pokusu) se stěžovatel dle výroku napadených rozsudků dopustil (zkráceně řečeno) tím, že v přítomnosti policistů udeřil kovovou holí do míst, ve kterých v tu dobu přidržovala levou rukou kari síť poškozená, přičemž ta těsně před dopadem hole na kari síť levou rukou kari sítě pustila. V případě, že by stěžovatel poškozenou holí do levé ruky zasáhl, mohl jí

způsobit zranění v podobě zlomeniny článku prstu levé ruky, poranění mezičlánkového kloubu, poranění šlachy či tíhového váčku (dále jen "skutek I"). Zločinu vydírání se stěžovatel dle výroků napadených rozsudků dopustil tím, že na počátku listopadu 2021 v okamžiku, kdy kolem jeho pozemku procházela po cyklostezce poškozená, na ni začal řvát přes plot, že pokud nestáhne výpověď, tak je všechny postřílí a že má známé na státním zastupitelství (dále jen "skutek II").

4. V odůvodnění rozsudku krajský soud uvedl, že jednání stěžovatele popsané ve skutku I je zaznamenáno na kamerovém záznamu na místě přítomných policistů, který dle krajského soudu jednoznačně prokazuje, že se nejednalo o demonstrativní úder stěžovatele do kari sítě. Na záznamu je úder, který stěžovatel provedl s maximální možnou razancí, nevedl jej horizontálně, ale vertikálně, k úderu použil obě ruce, čímž zvýšil jeho razanci, a úder provedl s výpadem levé nohy vpřed, což rovněž zvyšovalo razanci úderu. Stěžovatel si také vědomě vybral místo, kam dojde, a na které udeří. Rovněž je při dopadu hole jasně slyšitelný kovový zvuk, který prokazuje, že úder směřoval do plotu, a nikoliv do podezdívky. Krajský soud také poukázal na to, že stěžovatel na kamerovém záznamu k výtce policisty uvádí: "Praštil jsem přes plot. Kdybych praštil přes ruce, tak by je měla zlomený, ne?" Způsob provedení úderu a vyjádření stěžovatele bezprostředně po úderu podle krajského soudu prokazuje skutečnost, že stěžovatel vědomě a chtěně usiloval o způsobení následku v podobě újmy na zdraví. Krajský soud vypořádal i námitky stěžovatele týkající se toho, zda by tvrzená obrana plotu nemohla být posuzována jako krajní nouze či nutná obrana, obě tyto možnosti ale vyloučil. Oproti obžalobě se krajský soud neztotožnil s kvalifikací skutku I i jako přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku.

5. Spáchání skutku II stěžovatel zcela popřel, poškozená naopak uvedla, že se stal, když míjela stěžovatele. Krajský soud se tedy ocitl v situaci, kdy proti sobě stálo tvrzení stěžovatele proti tvrzení poškozené, a musel posuzovat věrohodnost jejich výpovědí. Pokud jde o stěžovatele, tohoto označil krajský soud za spíše nevěrohodného vzhledem ke skutečnosti, že nevypovídal pravdivě ani ke skutku I, že skutek tak, jak jej poškozená popsala, nijak nevybočoval svou intenzitou z jednání, kterého se vůči sobě navzájem stěžovatel a poškozená měli po desetiletí dopouštět, a že pokud se stěžovatel byl schopen vůči poškozené dopustit jednání popsaného ve skutku I, pak není vyloučeno, že by se mohl dopustit i jednání popsaného ve skutku II. Primárním usvědčujícím důkazem shledal soud výpověď poškozené, která byla vyhodnocena jako věrohodná a je dle krajského soudu dále podpořena změnou psychického stavu poškozené, dobou a způsobem nahlášení skutku (na jeho ohlášení nejprve rezignovala a skutek poprvé oznámila bezděčně při výslechu dne 9. 12. 2021, pokud by si jej vymyslela, s nahlášením by nevyčkávala) i okolností, že stěžovateli bylo dne 26. 10. 2021 doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání pro skutek I, což zapadá do časového rámce určení spáchání skutku II. Na základě těchto skutečností krajský soud dospěl k závěru, že výpovědí poškozené ve spojení s dalšími nepřímými důkazy je nesporným způsobem prokázáno, že stěžovatel spáchal skutek II.

6. Dále se soud zabýval tím, že měl stěžovatel dle obžaloby způsobit poškozené v rámci spáchání skutku II těžkou újmu na zdraví v podobě poruchy přizpůsobení. Krajský soud v tomto ohledu uzavřel, že těžká újma na zdraví byla poškozené způsobena skutkem I a zabýval se dále tím, zda by skutek I neměl být kvalifikován jako zločin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, odst. 3 trestního zákoníku. Soud měl tak za prokázanou skutečnost, že hrubé a násilné jednání se stalo mezi stěžovatelem a poškozenou běžnou normou, podle které se obě strany chovaly desítky roků. Jednalo se o jednání oboustranné, poškozená v minulosti vystupovala s větší mírou násilnosti než stěžovatel. V obecné rovině bylo povinností stěžovatele předpokládat, že případný násilný čin může způsobit vyjma zranění fyzického i dodatečný rozvoj poruchy psychického zdraví. V konkrétním případě však soud nebyl schopen dovodit, na základě čeho by stěžovatel mohl u tohoto skutku, který svou intenzitou nevybočoval z řady přechozích konfliktů, předpokládat, že by mohl způsobit i rozvoj psychické poruchy. Pro absenci zavinění ke způsobenému následku v podobě těžké újmy na zdraví

absentuje trestněprávní odpovědnost stěžovatele za způsobený následek.

7. Dle rozsudku vrchního soudu krajský soud nepochybil, když skutkové závěry o vině stěžovatele skutkem I. založil na kamerovém záznamu, který zachycuje i usvědčující vlastní komentáře stěžovatele k jeho záměru. Pokud jde o skutek II, krajský soud dle vrchního soudu usvědčující výpověď poškozené při kritickém zhodnocení její osoby adekvátně zasadil do odpovídajících momentů, jež ji podporují. Vrchní soud konstatoval, že krajský soud základ pro svá skutková zjištění a pro závěr o vině stěžovatele získal po logickém zhodnocení všech před ním provedených důkazů. Důvodem zásahu vrchního soudu dle § 258 odst. 1 písm. d) trestního řádu byla pominuta otázka časové působnosti trestního zákoníku, která vedla k chybnému závěru o právní kvalifikaci.

8. Nejvyšší soud následně dle § 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu odmítl dovolání stěžovatele. Uvedl, že jeho námitky, jsou obsahově shodné s argumentací uplatněnou nejen v řízení před soudem prvního stupně, ale rovněž v rámci odvolání. Z odůvodnění rozhodnutí soudů je dle Nejvyššího soudu zřejmá logická návaznost mezi provedenými důkazy, jejich hodnocením, učiněnými skutkovými zjištěními relevantními pro právní posouzení i přijatými právními závěry. Nejvyšší soud se v napadeném usnesení vyjádřil k jednotlivým námitkám stěžovatele, přičemž v podstatě zopakoval argumentaci z rozsudku krajského soudu. K argumentaci o nedostatku společenské škodlivosti jednání stěžovatele Nejvyšší soud uvedl, že byl-li spáchán trestný čin, jehož skutková podstata byla beze zbytku ve všech znacích naplněna, jak je tomu v posuzovaném případě, nemůže stát rezignovat na svou roli při ochraně oprávněných zájmů (fyzických a právnických osob) poukazem na primární existenci institutů jiných právních odvětví, jimiž lze zajistit nápravu. V dané trestní věci taktéž není možno spatřovat žádné mimořádné okolnosti případu, pro které by neměla být trestní odpovědnost stěžovatele uplatněna. Nelze také pominout historii sporů mezi stěžovatelem a poškozenou. Je sice pravdou, že tyto konflikty jsou vzájemné, ale s ohledem na výchovný účel trestu lze předpokládat, že alespoň po dobu běhu zkušební doby, bude stěžovatel v sousedských sporech s poškozenou zdrženlivější, což by mohlo vést k uklidnění celé sousedské situace. Stěží pak lze aplikovat ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku za situace, kdy se stěžovatel dopustil dvou trestných činů. Uzavřel pak, že soudy nižších stupňů správně neuvěřily obhajobě stěžovatele, závěry obsažené v odůvodnění jejich rozhodnutích jsou jasné, logické, přesvědčivé a nevykazují znaky libovůle při hodnocení důkazů.

II. Argumentace stěžovatele a vyjádření účastníků řízení

9. Stěžovatel se podanou ústavní stížností domáhá zrušení rozsudku krajského soudu, rozsudku vrchního soudu a usnesení Nejvyššího soudu. Má za to, že rozhodnutí stojí na nedostatku důkazních prostředků, respektive že mezi provedenými důkazními prostředky a soudy z nich učiněnými skutkovými zjištěními je dán extrémní nesoulad. Závěr o vině stěžovatele není dle něj možné na základě provedených důkazů v žádném případě založit. Namítá také, že soudy bezdůvodně odmítly provést stěžovatelem navrhovaný důkaz (znalecký posudek z oboru biomechaniky). Dle stěžovatele soudy porušily zásadu presumpce neviny a zásadu in dubio pro reo, a to natolik zásadním způsobem, že uvedenými rozhodnutími zasáhly do ústavně zaručených práv stěžovatele, přičemž stěžovatel také obsáhle uvádí, vůči kterým konkrétním závěrům soudů jeho námitky stran porušení presumpce neviny a zásady in dubio pro reo směřují. Kromě uvedeného ke skutku II stěžovatel namítá, že není prakticky vůbec vymezen, jedná se o zcela nekonkrétní skutek, který není možné časově ani místně zařadit.

10. Krajský soud se ve svém vyjádření k ústavní stížnosti ke skutku I uvedl, že po celkovém provedení dokazování dospěl k závěrům, na jejichž základě návrh na další doplnění dokazování zamítl. Důkazní situace byla odlišná od jiných případů vzhledem k výraznému usnadnění ohledně prokázání totožnosti pachatele a prokázání naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu kamerovým záznamem. Krajský soud má za to, že v odůvodnění zamítnutí návrhu na doplnění

dokazování sice stručným, ale v kontextu zbylé části odůvodnění rozsudku dostatečným způsobem vysvětlil, co jej k nevyhovění návrhu vedlo. Dále krajský soud reagoval na některá konkrétní tvrzení obsažená v ústavní stížnosti, přičemž tato označil za nepravdivá či zcela rozporná s provedenými důkazy, jde o tvrzení, že se soudy odmítly zabývat kontextem vztahů mezi stěžovatelem a sousedy (krajský soud odkazuje na řadu listinných důkazů dokumentujících sousedské spory); soud nevzal v potaz výpovědi stěžovatele (těmi se soud zabýval, ale vyhodnotil je jako rozporné s ostatními důkazy); stěžovatel k prokázané skutečnosti, že poškozenou do ruky netrefil (tedy z výsledku) dovozuje příčinu tohoto výsledku (nezranění poškozené, neboť poškozenou trefit nechtěl; tvrzení stěžovatele, že plot netrefil a trefil maximálně podezdívku (toto je v rozporu s obsahem kamerového záznamu). Ke skutku II krajský soud k námitkám týkajícím se nedostatečného vymezení skutku odkázal na judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu a konstatoval, že není pravdou, že by skutek II. a jeho popis ve skutkové větě rozsudku neobsahoval náležitosti vyplývající z trestního řádu. K dalším námitkám stěžovatele stran nesprávného zjištění skutkového stavu a nesouhlasu se způsobem vyhodnocení provedených důkazů, krajský soud uvádí, že byť jediným přímým usvědčujícím důkazem byla výpověď poškozené, nejednalo o důkaz jediný, na kterém soud vybudoval skutková zjištění a následně i závěr o vině stěžovatele. K poukazování stěžovatele na motiv poškozené jej křivě obvinit krajský soud uvádí, že pouze z existence silného motivu pro křivé obvinění stěžovatele nelze bez dalšího dovodit nevěrohodnost výpovědi poškozené. Poté připomněl skutečnosti, které podpořily věrohodnost výpovědi poškozené. Poukázal také na skutečnost, že při objasňování skutkového stavu obstarával a prováděl důkazy i ve prospěch stěžovatele. Krajský soud nakonec uzavřel, že je toho názoru, že k zásahu do ústavně zaručených práv a svobod stěžovatele nedošlo.

11. Vrchní soud v Praze ve vyjádření k ústavní stížnosti odkázal na vlastní rozsudek ve věci, v jehož odůvodnění jsou prezentovány výsledky a závěry přezkumu napadeného rozsudku z podnětu podaných odvolání. Obsah ústavní stížnosti je podle názoru vrchního soudu opakem tvrzení z jejího bodu 49.

12. Nejvyšší soud ve vyjádření odkázal na judikaturu Ústavního soudu týkající se zásady in dubio pro reo, ze které vyplývá, že pokud měly obecné soudy po řádném provedení a vyhodnocení důkazů za to, že skutek byl dostatečně prokázán, nebyly podmínky pro uplatnění zásady in dubio pro reo naplněny, neboť soudy žádné pochybnosti neměly. Za situace, kdy jsou konfliktu přítomni dva přivolaní policisté a stěžovatel je jimi upozorněn na řešení problému soudní cestou, použije i přesto hůl k útoku na poškozenou, lze stěží aplikovat ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku. Z podané ústavní stížnosti je nezpochybnitelné, že se stěžovatel ve své podstatě domáhá toho, aby Ústavní soud pod záštitou domnělého porušení práva na spravedlivý proces obecným soudům vytkl nesprávné hodnocení důkazů, které neodpovídá představám stěžovatele.

13. K ústavní stížnosti se vyjádřilo také Nejvyšší státní zastupitelství (dále jen "NSZ"), které upozorňuje, že stěžovatel ve své ústavní stížnosti zcela opakuje svoji obhajobu, kterou uplatnil před nalézacím soudem i v rámci odvolacího řízení, stejně jako ve svém dovolání, část předmětné stížnosti je s dovoláním i obsahově shodná. NSZ proto v podrobnostech odkázalo na vyjádření státní zástupkyně k dovolání stěžovatele. Ke správnosti rozhodnutí obecných soudů NSZ konstatuje, že skutková zjištění, ze kterých soudy nižších stupňů vycházely, nejsou v žádném, natož ve zjevném (extrémním) rozporu s provedenými důkazy. Stěžovatel v ústavní stížnosti pouze napadá zcela zákonný a řádný postup soudů, které dostály své povinnosti nejen o důkazních návrzích rozhodnout, ale také vyložily, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedly. NSZ také odkazuje na judikaturu Ústavního soudu týkající se dodržení zásady in dubio pro reo. Nakonec uzavírá, že napadená rozhodnutí stěžovatelem vytýkanými vadami netrpí.

14. Vrchní státní zastupitelství v Praze v přípisu uvedlo, že se vzdává postavení vedlejšího účastníka řízení. Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem se k ústavní stížnosti nevyjádřilo, Ústavní soud

má tedy za to, že se postavení vedlejšího účastníka rovněž vzdalo.

15. Ústavní soud zaslal vyjádření účastníků řízení a vedlejšího účastníka k replice stěžovateli. Tento prostřednictvím právního zástupce uvedl, že vyjádření banalizují podanou ústavní stížnost, aniž by věcně vypořádala podstatu stěžovatelových námitek. Podstatou podané ústavní stížnosti je tvrzení, že soudy se řádně nezabývaly provedenými důkazy, pominuly některé podstatné a pro věc zásadní okolnosti, případně vyšly ze zcela nedostatečného množství důkazních prostředků, nebo zásadní důkazy opomněly. Blíže se stěžovatel vyjádřil především k argumentaci krajského soudu, přičemž zejména poukázal na znalecký posudek ke skutku I, který nechal vypracovat. Stěžovatel nesouhlasí s rozborem obsaženým v odst. 4 vyjádření krajského soudu, kde tento rozsáhle argumentuje prostřednictvím laických výpočtů. Je to dle stěžovatele právě soudní znalec, který má činit zjištění ohledně důležitých odborných otázek. Znalecké závěry nemohou být nahrazeny samostatnou úvahou soudu. Stěžovatel dále poupravil tvrzení obsažená v ústavní stížnosti tak, že poukázal na skutečnost, že pokud by jeho záměrem bylo poškozenou zasáhnout, zřejmě by toho byl s ohledem na okolnosti schopen, avšak ze závěrů znaleckého posudku vyplývá, že tímto způsobem v daném případě úder holí nebyl vůbec veden. Jádrem výhrady stěžovatele vůči hodnocení provedeného důkazu videem tak není otázka toho, zda poškozená uhnula či neuhnula rukou, ale to, že z uvedeného videa je při jeho dostatečně podrobné analýze zjevné, že úder vůbec vůči její ruce nesměřoval a zasáhnout ji nemohl. Co se týče skutku II, setrval stěžovatel na svých výhradách uvedených v ústavní stížnosti. Blíže především zdůraznil neurčitost vymezení skutku ("začátkem listopadu 2021"), pro kterou se nemohl podezření z jeho spáchání fakticky vůbec bránit. Jeho obhajobu nebylo možné vést jinak než pouhým odmítáním tvrzení poškozené.

16. Následně zaslal stěžovatel Ústavnímu soudu své vlastní vyjádření, ve kterém uvedl, že informace podávané soudy jsou vymyšlené. K věci sdělil, že znalecký posudek zcela vyloučil, že by se v případě skutku I jednalo o pokus o ublížení na zdraví, šlo o demonstrativní úder. Dále ve vyjádření obsáhle popsal vývoj sousedských vztahů s poškozenou. Nakonec zdůraznil, že celé trestní stíhání je účelové, založené na ničím nepodložených křivých obviněních.

III. Procesní podmínky řízení

17. Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je zastoupen advokátem dle § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario), neboť stěžovatel vyčerpal všechny procesní prostředky k ochraně svých práv.

IV. Posouzení Ústavním soudem

18. Ústavní soud se seznámil s napadenými rozhodnutími, vyjádřeními, obsahem spisu a na základě toho dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

IV. 1. Obecná ústavněprávní východiska

19. Právní stát zajišťuje ochranu základních práv a svobod soudní mocí. Z myšlenky právního státu vychází i celé pojetí trestního řízení, kterým dochází k významnému zásahu do základních práv a života jednotlivce. Takový zásah musí mít dostatečně silné ospravedlnění. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu z hlediska materiálně právního musí zakázané jednání představovat dostatečně závažnou hrozbu pro společnost jako celek a jeho jednotlivé znaky musí být jednoznačně stanoveny zákonem. Z hlediska procesně právního pak musí být jednoznačně zjištěno a prokázáno, že se skutek, který je předmětem obžaloby, objektivně stal, že představuje skutečně závažnou hrozbu pro společnost jako celek a že odsouzená osoba je skutečně tou, která toto jednání spáchala nebo se na

jeho páchání podílela (nález ze dne 27. 3. 2017 sp. zn. II. ÚS 4266/16). Tyto skutečnosti mohou být zjišťovány a ověřovány pouze způsobem respektujícím pravidla spravedlivého procesu.

20. K principům spravedlivého procesu patří i princip presumpce neviny, dle kterého je každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, považován za nevinného, dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla vyslovena jeho vina (čl. 40 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Ústavní soud se v minulosti opakovaně vyjádřil, že princip presumpce neviny a z něj vyvěrající zásady a subprincipy (včetně zásady in dubio pro reo) vyžadují, aby to byl stát, kdo v trestním řízení nese důkazní břemeno, a tudíž i povinnost prokázat jednotlivci s jistotou mimo rozumnou pochybnost, že spáchal trestný čin, z něhož je obviněn (§ 2 odst. 5 trestního řádu). Jinak řečeno, v duchu těchto principů je to stát, kdo je povinen prokázat obviněnému vinu, a ne obviněný, kdo je povinen prokázat svou nevinu (nález ze dne 6. 3. 2020 sp. zn. II. ÚS 2929/18).

21. Obsahem pravidla in dubio pro reo pak je, že není-li v důkazním řízení dosaženo praktické jistoty o existenci relevantních skutkových okolností, tj. jsou-li přítomny důvodné pochybnosti ve vztahu ke skutku či osobě pachatele, jež nelze odstranit ani provedením dalšího důkazu, je nutno rozhodnout ve prospěch obžalovaného. Ani vysoký stupeň podezření přitom sám o sobě není s to vytvořit zákonný podklad pro odsuzující výrok. Trestní řízení vyžaduje ten nejvyšší možný stupeň jistoty, který lze od lidského poznání požadovat, alespoň na úrovni obecného pravidla "prokázání mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost". Uplatnění zásady presumpce neviny a z ní vyvozené zásady in dubio pro reo je tedy namístě, pokud soud po vyhodnocení všech v úvahu přicházejících důkazů dospěje k závěru, že není možné se jednoznačně přiklonit k žádné ze skupiny odporujících si důkazů, takže zůstávají pochybnosti o tom, jak se skutkový děj odehrál (nález ze dne 24. 9. 2019 sp. zn. II. ÚS 698/19).

22. Evropský soud pro lidská práva (dále jen "ESLP") to shrnuje slovy, že zásada presumpce neviny a z ní plynoucí zásada in dubio pro reo vyžadují, aby soudci "nevycházeli z předem pojatého přesvědčení, že obžalovaný spáchal čin, který je mu kladen za vinu, aby důkazní břemeno spočívalo na obžalobě a aby případné pochybnosti byly využity ve prospěch obžalovaného." Případná předpojatost soudu může být přitom dovozena nejen z výslovných vyjádření na adresu obviněného, nýbrž i ze způsobu, jakým jsou napadená rozhodnutí odůvodněna (rozsudek ESLP ve věci Lavents proti Litvě ze dne 28. 11. 2002 č. 58442/00, § 125 - 126; rozsudek ESLP ve věci Melich a Beck proti České republice ze dne 24. 7. 2008 č. 35450/04, § 49). Pakliže soudy těmto požadavkům nedostojí, poruší stěžovatelova práva podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

23. Dále platí, že trestní právo představuje v systému právní regulace příslovečný nejzazší prostředek (ultima ratio). To znamená, že nikoliv každé jednání, které se ukáže být iracionálním, nehospodárným, či dokonce protiprávním, je nutně i jednáním, které by mělo být potrestáno prostředky trestního práva. Prostředky trestního práva mají a musejí být užívány jen tehdy, nepřichází-li užití jiných prostředků právního řádu v úvahu, neboť již byly vyčerpány nebo jsou zjevně neúčinné či nevhodné. Užití trestněprávního postupu, aniž by prostředky jiných právních odvětví (zejména prostředky soukromoprávní a při jejich nedostatečnosti sankce správní), byly - pokud jsou dostupné - případně použity, je v rozporu se zásadou subsidiarity trestní represe, která vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě, tedy jen v případech, kde jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou efektivní (nález ze dne 24. 9. 2019 sp. zn. II. ÚS 698/19). Takováto povaha trestního práva je ostatně i reflexí principu proporcionality, který ustálená judikatura Ústavního soudu považuje za výraz demokratického právního státu ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy, z jehož podstaty plyne, že stát může omezovat základní práva osob jen v míře nezbytné pro dosažení účelu aplikované zákonné normy (nález ze dne 31. 7. 2006 sp. zn. IV. ÚS 227/05). Normativní výraz uvedeného principu je obsažen v ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku, podle kterého "trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního

předpisu."

24. Ústavní soud zdůrazňuje, že při přezkumu skutkových zjištění obecných soudů respektuje princip nezávislosti obecných soudů (čl. 82 Ústavy) a zásadu, že Ústavnímu soudu zásadně nepřísluší pravomoc nahrazovat svým názorem úvahy obecných soudů stran úplnosti, věrohodnosti a pravdivosti důkazů, jakož i jejich úvahy stran skutkových zjištění, neboť tato činnost je ve výlučné kompetenci obecných soudů (nález ze dne 1. 2. 1994 sp. zn. III. ÚS 23/93 a na něj navazující judikatura). Uvedený závěr vyplývá mimo jiné i ze zásad bezprostřednosti a ústnosti uplatňujících se v trestním řízení před soudem. Obecné soudy nicméně nemají při hodnocení důkazů a vyvozování skutkových zjištění absolutní volnost. Její limity jsou vymezeny zejména základními právy dotčených osob (např. právem na spravedlivý proces) a principy vyplývajícími z ústavního pořádku České republiky (např. zákazem svévole). Dokazováním si totiž obecné soudy, resp. obecněji orgány činné v trestním řízení zajišťují skutkový podklad pro své rozhodnutí, pročež na tom, do jaké míry úplně a věrně se jim to povede, závisí správnost a spravedlnost jejich rozhodnutí. Z toho důvodu musejí dodržet vysoký standard, i pokud jde o hodnocení vypovídací schopnosti a hodnověrnosti důkazů samotných, a jejich činnost podléhá byť v omezené míře ústavnímu přezkumu (nález ze dne 6. 3. 2020 sp. zn. II. ÚS 2929/18).

25. Ústavní soud tak může v určitých případech přistoupit ke kasaci rozhodnutí, a děje se tak v případech, v nichž nebyl důkazní postup pečlivě a úplně popsán a logicky a přesvědčivě odůvodněn (nález ze dne 30. 11. 2000 sp. zn. III. ÚS 463/2000), nebo kdy v soudním rozhodování byla učiněná skutková zjištění v extrémním rozporu s provedenými důkazy, takže výsledek dokazování se jeví jako naprosto nespravedlivý a věcně neudržitelný. Extrémní rozpor je dán zejména tehdy, nemají-li skutková zjištění obecných soudů žádnou obsahovou spojitost s provedenými důkazy, nebo pokud hodnocení důkazů v napadeném rozhodnutí zcela absentuje (nález ze dne 6. 3. 2020 sp. zn. II. ÚS 2929/18). S tím je úzce spojen také zákaz deformace důkazů, tedy zákaz vyvozování takových skutkových zjištění, která z provedených důkazů při jejich racionálním a logickém zhodnocení vyplývat nemohou (nález ze dne 2. 5. 2023 sp. zn. II. ÚS 3044/22).

26. Pokud jde o prokazování trestných činů, je třeba vzhledem k charakteru posuzované věci také připomenout, že ve své judikatuře Ústavní soud konstatoval, že důkazní situace, při níž v trestním řízení existuje pouze jediný usvědčující důkaz, je z poznávacího hlediska nesnadná a obsahuje v sobě riziko možných chyb a omylů. V takových případech musí být věnována mimořádná pozornost důkladnému prověření toho jediného přímého usvědčujícího důkazu. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny vyvinout veškeré úsilí, aby tento jediný usvědčující důkaz byl pokud možno doplněn jinými, byť třeba nepřímými důkazy (nález ze dne 17. 6. 2004 sp. zn. IV. ÚS 37/03). V situaci "tvrzení proti tvrzení" je pak potřebné na soud, a to z hlediska práva ústavního i podústavního, klást zvýšené požadavky v souvislosti s vyvozením závěrů o tom, které skutečnosti vzal za prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů (nález ze dne 22. 6. 2016 sp. zn. I. ÚS 520/16 a tam citovaná judikatura). Obecné soudy musí v takové situaci důkladně posuzovat věrohodnost jednotlivých proti sobě stojících výpovědí a postupovat obzvláště pečlivě a obezřetně při hodnocení těchto výpovědí a vyvozování skutkových závěrů, a to za přísného respektování principu presumpce neviny. Uvedená povinnost obecných soudů je pak ještě zvýrazněna v případech, kdy taková svědecká výpověď stojící proti výpovědi obviněného, představuje jediný přímý důkaz, z nějž má být prokázána vina obviněného. Kromě toho obecné soudy rozhodně nemohou opomenout, je-li u svědka či svědků, jejichž výpověď stojí proti výpovědi obviněného, objektivně přítomna pochybnost o jejich nezainteresovanosti na výsledku řízení (nález ze dne 22. 6. 2016 sp. zn. I. ÚS 520/16).

IV. 2. Aplikace obecných východisek na posuzovanou věc

27. Ústavní soud na základě podané ústavní stížnosti přezkoumal řízení, které jí předcházelo, a se

zřetelem k výše citovanému a dospěl k závěru, že obecné soudy v posuzované věci při hodnocení důkazů nezohlednily všechny podstatné okolnosti případu a dopustily se pochybení tak závažných, že odůvodňují kasační zásah Ústavního soudu.

IV. 2. a) Ke skutku I

28. K závěru o vině stěžovatele skutkem I dospěly soudy na základě (1) kamerového záznamu a (2) vyjádření stěžovatele (taktéž zachyceném na kamerovém záznamu): "Praštil jsem přes plot. Kdybych praštil přes ruce, tak by je měla zlomený, ne?" Proti tomu stěžovatel tvrdil, že neměl v úmyslu poškozenou zranit, udělal to proto, že chtěl, aby poškozená a její bratr odstoupili (od plotu).

29. Verzi stěžovatele krajský soud s odkazem na shora uvedené důkazy odmítl. Na kamerovém záznamu dle krajského soudu není zaznamenán demonstrativní úder, ale úder, který stěžovatel provedl s maximální možnou razancí. Kromě toho krajský soud poukázal na skutečnost, že si stěžovatel vědomě vybral místo, kam dojde, a místo, na které udeří, přičemž mohl do plotu udeřit demonstrativně v jeho středu, tedy ve vzdálenosti jednoho metru od obou osob. Dále krajský soud uvádí, že "z kamerového záznamu je zřejmé, že ve vertikálním směru se trasa pohybu hole kryje se sloupcem na kari síti, ve kterém poškozená levou rukou síť držela." Z uvedených skutečností ani z odůvodnění napadeného rozsudku nevyplývá, že by krajský soud nad rámec zhlédnutí kamerového záznamu provedl jakýkoli důkaz, ze kterého by jednoznačně vyplynulo, že úder stěžovatele byl směřován přesně do míst, kde poškozená rukou držela kari síť, tedy důkaz prokazující úmysl stěžovatele zasáhnout poškozenou.

30. Krajský soud úmysl stěžovatele "dotvořil" a uzavřel, že k následku (úder by dle znalce z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, mohl způsobit zlomeniny článků prstů či poranění kloubu) nedošlo díky tomu, že poškozená rukou uhnula. Krajský soud se nijak blíže nezabýval možností, že i kdyby poškozená ruku ponechala na kari síti, tyč by na ni dopadnout nemohla, neboť, jak stěžovatel tvrdil v rámci obhajoby, na její ruku nemířil. Resp. k této variantě krajský soud v reakci na obhajobou navrhované doplnění dokazování pouze konstatoval, že pokud by nastala některá z alternativ, tedy že by stěžovatel holí na plot nedosáhl, nebo by holí udeřil nikoliv do místa, kde poškozená plot držela, ale do místa nad rukou poškozené, přičemž hůl by se o plot zarazila a k ruce poškozené, kterou poškozená držela plot, by se nedostala, pak by takové jednání bylo na místě kvalifikovat rovněž jako pokus trestného činu, přičemž by se mohlo jednat o pokus nezpůsobilý. Vzhledem k tomu, že i v těchto případech by krajský soud stěžovatele shledal vinným, jeví se, že krajský soud si byl naprosto jist, že stěžovatel měl v úmyslu poškozenou zasáhnout (a pokud ji nezasáhl, tak buď proto, že uhnula, nebo proto, že se netrefil). Není však zřejmé, ze kterého důkazu krajský soud jistotu ohledně úmyslu stěžovatele čerpal.

31. Postup krajského soudu a jeho popsaná jistota ohledně úmyslu stěžovatele zasáhnout poškozenou je ještě více zarážející při vědomí dalších okolností situace, a sice že policisté přijeli na místo činu řešit událost, při níž krátce před příjezdem policistů stěžovatel shodil předmětný dílec plotu (kari síť), který při pádu zasáhl plastovou židli ve vlastnictví poškozené. Takový předchozí akt by podporoval spíše obhajobu stěžovatele v tom smyslu, že v rámci celé události útočil na samotný plot (věc), nikoli na poškozenou. Ani tím se však krajský soud nijak nezabýval.

32. Své úvahy ohledně viny stěžovatele krajský soud dále podpořil odkazem na výše citovanou větu, ze které dovodil, že si stěžovatel byl vědom "skutečnosti, že kdyby poškozenou trefil přes ruce, měla by je zlomené. Je tedy zřejmé, že ohledně následků, které úderem hole mohl způsobit, [stěžovatel] připouštěl i možnost zlomení rukou." To je ovšem dezinterpretace vyjádření stěžovatele. Tento příslušným vyjádřením pouze konstatuje, že pokud by trefil ruce poškozené, měla by je zlomené. Možnost zlomení rukou tím nepřipouští. Věta mohla také znamenat, že si stěžovatel byl vědom následků (jak dovozuje i krajský soud), a právě proto na ruce poškozené nemířil. Touto variantou

interpretace se však krajský soud rovněž nezabýval.

33. Jak vyplývá z odůvodnění rozsudku, krajský soud za zcela dostačující k prokázání viny stěžovatele považoval videozáznam, který doplnil znaleckým posudkem, ze kterého vyplynuly závěry ohledně možného zranění poškozené v případě, že by neuhnula s rukou. Samotnému důslednému prokázání naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu, kterého se měl stěžovatel dopustit, však krajský soud nevěnoval pozornost nad rámec zhlédnutí kamerového záznamu. Pouze na podkladě kamerového záznamu však, jak vyplývá ze shora uvedeného, nelze s jistotou požadovanou v rámci trestního řízení (prokázání mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost) dospět k závěru o vině stěžovatele skutkem I, tj. naplnění subjektivní stránky projednávaného trestného činu. V posuzované věci tak, jak je nyní objasněna, stále přetrvávají důvodné pochybnosti minimálně ohledně úmyslu stěžovatele zasáhnout poškozenou.

34. Kromě toho krajský soud zcela rezignoval na uvážení nutnosti užití prostředků trestního práva. Jak bylo vysvětleno výše v rámci obecných východisek, trestní právo představuje prostředek ultima ratio a soudy jsou povinny zvažovat, zda v jimi posuzovaném případě jde skutečně o jednání, které má být řešeno prostředky trestního práva, či zda přichází do úvahy prostředky jiných právních odvětví (kupříkladu sankce správní). V posuzovaném případě ze spisového materiálu vyplývá, že sami policisté, kteří byli přítomni situaci popsané ve skutku I, tento skutek postoupili k projednání správnímu orgánu, což je zajisté mimo jiné také okolnost vypovídající o povaze skutku I a jeho intenzitě. Zvážení této okolnosti vzhledem k povaze trestního práva coby ultima ratio musí být součástí případného trestání stěžovatele za skutek I (ať už jakýmikoli prostředky). V posuzovaném případě je tedy nezbytné, aby se soudy zabývaly tím, zda je skutečně nutné přistoupit k aplikaci trestněprávních institutů, a zda není vhodnější uvažovat o řešení jinými právními prostředky. Umožňuje-li totiž trestní právo realizaci veřejného zájmu na stíhání trestné činnosti pomocí robustních a práva jednotlivce omezujících nástrojů, pak jejich použití musí respektovat ústavněprávní limity, v posuzovaném případě zásadu proporcionality účelu sledovaného trestním zákoníkem (mj. nezbytnost a adekvátnost užití trestněprávního prostředku ochrany).

IV. 2. b) Ke skutku II

35. V rámci posuzování viny stěžovatele skutkem II se krajský soud ocitnul v situaci tzv. tvrzení proti tvrzení. Výpověď stěžovatele byla krajským soudem vyhodnocena jako spíše nevěrohodná. Při jejím hodnocení vzal krajský soud v potaz za prvé skutečnost, že stěžovatel nevypovídal pravdivě ani ke skutku I, který byl objektivně zachycen kamerovým záznamem. Tento prvotní závěr však byl zpochybněn argumentací uvedenou výše v nálezu. Jestliže krajský soud uplatněnou obhajobu stěžovatele ze skutku I využívá jako argument pro konstatování nevěrohodnosti stěžovatele ve vztahu ke skutku II, opomněl, že obviněný smí v rámci obhajoby vypovídat i nepravdivě a tato skutečnost mu nemůže být kladena k tíži v rámci hodnocení dalších důkazů.

36. Za druhé vyšel krajský soud při hodnocení věrohodnosti stěžovatele z toho, že skutek tak, jak jej poškozená popsala, nijak nevybočoval svou intenzitou z jednání, kterého se vůči sobě stěžovatel a poškozená měli po desetiletí dopouštět. Toto konstatování však samo o sobě nevypovídá nic o (ne)věrohodnosti stěžovatele. Krajský soud úvahou obrací logickou posloupnost, kterou měl být jeho postup veden. Až v případě, že by bylo prokázáno, že se stěžovatel skutku II dopustil, bylo by možné konstatovat, že toto jeho jednání nevybočuje z jednání, kterého se měl dopouštět v minulosti. Nelze postupovat obráceně a tvrdit, že skutek II (prozatím neprokázán) "zapadá" do jednání, kterého se stěžovatel měl dopouštět v minulosti, a proto je výpověď stěžovatele spíše nevěrohodná. Dále Ústavní soud upozorňuje, že krajský soud sice provedl listinné důkazy, které měly vztah k jednání stěžovatele a poškozené v minulosti, nicméně zároveň v bodě 142. konstatoval: "Soud již od počátku deklaroval, že nebude projednávat jednotlivé případy konfliktů jak z minulosti, tak z přítomnosti […]." Krajský soud se tedy odmítl blíže věnovat jednání, kterého se vůči sobě měli v minulosti dopouštět stěžovatel

a poškozená (k tomuto také odmítl provádět některé důkazy - viz bod 192. napadeného rozsudku), avšak současně na základě tohoto jednání hodnotil věrohodnost stěžovatele. Zahrnul-li krajský soud údajná minulá jednání do hodnocení věrohodnosti stěžovatele, měl tak učinit i při hodnocení věrohodnosti výpovědi poškozené, což se však nestalo, jak je uvedeno níže.

37. Za třetí krajský soud k nevěrohodnosti výpovědi stěžovatele uvedl, že pokud byl schopen se vůči poškozené dopustit skutku I, tedy ji fyzicky ohrozit úderem holí, "pak není vyloučeno, že by se mohl dopustit i jednání, které je svou faktickou podstatou (nikoliv trestněprávní) méně závažné, méně intenzivní." K této argumentaci Ústavní soud uvádí, že v trestním řízení není možné postupovat předpojatě logikou obdobnou úvaze "kdo lže, ten krade". Soudy jsou povinny jednoznačně zjistit a prokázat, že se skutek, který je předmětem obžaloby, objektivně stal, že jsou jím naplněny znaky konkrétního trestného činu, který představuje skutečně závažnou hrozbu pro společnost jako celek, a že obviněná osoba je skutečně tou, která toto jednání spáchala nebo se na jeho páchání podílela. Skutečnost, že se stěžovatel měl dopustit skutku I (přičemž nutno připomenout, že ve chvíli rozhodování krajského soudu ještě o vině stěžovatele skutkem I nebylo pravomocně rozhodnuto), neprokazuje nic ohledně toho, zda se skutek II stal, a zda ho spáchal stěžovatel, ani o věrohodnosti stěžovatele. Ústavní soud také zdůrazňuje, že odkazování soudu na jinou trestnou činnost obviněného již v minulosti označil za zcela nepřípadný postup, který zpochybňuje nestrannost a nezaujatost soudu vůči danému obviněnému. Okruh důkazů, jejichž prostřednictvím soud dokazuje konkrétní skutek spáchaný v daném čase a na daném místě, nemůže uzavírat poukaz na předchozí trestnou činnost obviněného; takový postup značí zaujatost vůči osobě obviněného, a porušuje tím jeho právo na nestranný soud. Prokázanou (natož údajnou) minulou trestnou činnost nelze pokládat za důkaz spáchání nového trestného činu (nález sp. zn. I. ÚS 2726/14 ze dne 1. 4. 2015).

38. Poté se krajský soud zabýval věrohodností poškozené. K závěrům krajského soudu Ústavní soud předně uvádí, že, jak již bylo naznačeno, ten při hodnocení věrohodnosti poškozené nepostupoval srovnatelným způsobem, jako v případě stěžovatele. Do úvahy o věrohodnosti poškozené totiž nebylo zahrnuto jednání, kterého se měla poškozená vůči stěžovateli dopustit v minulosti. V napadeném rozsudku se přitom zároveň konstatuje, že "poškozená vystupovala s větší mírou násilnosti nežli obžalovaný" (bod 188. napadeného rozsudku). Krajský soud nemůže v trestním řízení postupovat tak, že deklaruje, že nebude přihlížet k jednotlivým konfliktům stěžovatele a poškozené, ale přesto jednání v těchto konfliktech "přičte" k nevěrohodnosti stěžovatele, avšak nezahrne do úvah o věrohodnosti poškozené (a to navzdory konstatování, že poškozená měla být ve svém jednání v minulosti více násilná než stěžovatel). Takovou úvahou dosažené závěry jdou proti zákazu deformace důkazů.

39. Krajský soud obecně v rámci hodnocení věrohodnosti poškozené nevzal dostatečným způsobem do úvahy informace (a jejich souvislosti), které měl k dispozici. Tím má Ústavní soud na mysli především - rozpory v časovém zařazení skutku II; nejednotnost v tvrzení poškozené týkajících se jejích psychických problémů, tj. absence jejich zmínění v rámci správního řízení (či v rámci vysvětlení do úředního záznamu); souvislost mezi četností návštěv lékaře a změnou povahy léků předepsaných poškozené (tabletová forma a injekční forma); náhlý vznik psychických problémů poškozené za situace, kdy spory se stěžovatelem probíhají již více než 20 let (a dokonce v minulosti vedly k tomu, že poškozená spáchala vůči stěžovateli trestný čin), a kdy poškozená uvedla, že k vyhrožování ze strany stěžovatele došlo několikrát již v minulosti. Krajský soud se musí z pohledu zásady presumpce neviny a v situaci "tvrzení proti tvrzení", kdy jsou na soud kladeny zvýšené požadavky v souvislosti s vyvozením závěrů o tom, které skutečnosti vzal za prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, důkladně zabývat všemi uvedenými okolnostmi a své závěry přesvědčivě zdůvodnit.

40. Souhrnně řečeno při posuzování viny stěžovatele skutkem II krajský soud stavěl především na výpovědi poškozené, kterou vyhodnotil jako důvěryhodnou, avšak své závěry dostatečně

neodůvodnil. Některé skutečnosti krajský soud zcela ignoroval (jednání poškozené vůči stěžovateli v minulosti), některé vyložil v neprospěch stěžovatele (různé výpovědi poškozené ohledně časového zařazení skutku II), a z některých důkazů vyvodil závěry, které z nich nutně nevyplývají (častější návštěvy obvodní lékařky z důvodu aplikace léků). Takový postup nelze považovat za souladný s požadavky, které pro prokázání viny trestným činem vyplývají z ústavního pořádku a judikatury Ústavního soudu.

41. Zmíněná pochybení krajského soudu nenapravil ani vrchní soud, který se navzdory zcela konkrétním námitkám obhajoby (týkajících se např. kontextu první aplikace léku Apaurin, neprokázání skutečnosti, že by stěžovatel v čemkoliv vypovídal nepravdivě, projevené osobní antipatie krajského soudu vůči stěžovateli v průběhu řízení, závažného procesní pochybení krajského soudu týkajícího se zamezení kladení dotazů ve vztahu k možným stresovým příčinám souvisejícím se zaměstnáním poškozené, nemožnosti odsouzení stěžovatele pro skutek II jen na základě výpovědi poškozené vzhledem k existenci mnoha okolností svědčících pro její nevěrohodnost atd.) v napadeném rozsudku omezil pouze na obecná konstatování stran toho, že v řízení před nalézacím soudem nebyly zjištěny vady, nalézací soud provedl všechny potřebné a reálně dosažitelné důkazy, či že v odůvodnění napadeného rozsudku krajský soud vyložil, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při jejich hodnocení. K námitkám stěžovatele se vrchní soud vyjádřil jen velmi stručně a povšechně, na některé argumenty dokonce vůbec nereagoval, přičemž konstatoval, že odvolací námitky v podstatě jen opakují obranu stěžovatele uplatněnou již v hlavním líčení, se kterou se krajský soud jasně a zcela přijatelně vypořádal a pro stručnost odkázal na odůvodnění rozsudku krajského soudu. Tak se stalo za situace, kdy námitky stěžovatele mířily proti procesnímu postupu krajského soudu, či způsobu prokázání a odůvodnění viny stěžovatele. Vrchní soud měl v takové situaci postup krajského soudu a napadený rozsudek pečlivě přezkoumat a odůvodnit, proč konkrétně stěžovatelovým odvolacím námitkám nevyhověl. Kromě toho Ústavní soud upozorňuje, že některé závěry vrchního soudu jsou zcela nepřiléhavé posuzované věci. V bodě 33. napadeného rozsudku vrchní soud uvádí, že vnitřní přesvědčení krajského soudu "bylo založeno i na vlastních dojmech získaných i z osobního vystoupení obžalovaného a poškozené, tedy s plným uplatněním zásady bezprostřednosti." Ústavní soud si však není vědom toho, že by na kterémkoli místě rozsudku krajského soudu bylo odkazováno na osobní dojem tohoto soudu ze stěžovatele či poškozené. Lze tedy uzavřít, že vrchní soud svým postupem pokračoval v porušování základních práv stěžovatele.

42. Na pochybení krajského a vrchního soudu pak náležitým způsobem nereagoval ani Nejvyšší soud, který stěžovatelovo dovolání odmítl jako zjevně neopodstatněné, a z tohoto důvodu (jak je uvedeno v napadeném usnesení) nemusel věc stěžovatele meritorně přezkoumávat podle § 265i odst. 3 trestního řádu. Nejvyšší soud nejprve konstatoval, že uplatněné námitky stěžovatele jsou opakováním jeho obhajoby a argumentace obsažené v odvolání a poté v podstatě zopakoval argumentaci obsaženou v rozsudku krajského soudu. Ke stěžovatelem namítanému porušení zásady in dubio pro reo s odkazem na judikaturu Ústavního soudu konstatoval: "Pokud soudy nižších stupňů po vyhodnocení důkazní situace dospěly k závěru, že jedna ze skupiny důkazů je pravdivá, že její věrohodnost není ničím zpochybněna a úvahy vedoucí k tomuto závěru zahrnuly do odůvodnění svých rozhodnutí, nejsou splněny ani podmínky pro uplatnění zásady 'v pochybnostech ve prospěch', neboť soudy tyto pochybnosti neměly."

V. Závěr

43. Ústavní soud uzavírá, že v posuzovaném řízení došlo k odsouzení stěžovatele, o němž vznikají důvodné pochybnosti. Postup krajského, vrchního a Nejvyššího soudu celkově nesvědčí o náležitém respektu k principu presumpce neviny a z něj vyplývající zásady in dubio pro reo, která umožňuje odsoudit obviněného jen v případě dosažení praktické jistoty o jeho vině. Z napadených rozhodnutí obecných soudů přesvědčivě nevyplývá, že by vina stěžovatele skutkem I a skutkem II byla

prokázána mimo jakoukoli rozumnou pochybnost, tedy s tím nejvyšším možným stupněm jistoty, který lze od lidského poznání požadovat. Ústavní soud opakuje, že ani vysoký stupeň podezření sám o sobě nemůže být zákonným podkladem pro odsuzující výrok.

44. Obecné soudy taktéž v žádné fázi trestního řízení nevěnovaly náležitou pozornost principu proporcionality a zásadě subsidiarity trestní represe, tedy neuvážily, že trestní právo je prostředkem ultima ratio, a jako takové smí být užito jen tehdy, pokud nepřichází do úvahu užití jiných prostředků. Možnost užití jiných než trestněprávních prostředků v případě stěžovatele nebyla obecnými soudy vůbec zvažována navzdory okolnosti, že původní skutek, z něhož vzešlo celé trestní stíhání, byl projednán jako přestupek (s peněžitou sankcí 500 Kč). Trestní právo ovšem nemá místo tam, kde je prostor pro mírnější (byť komplikovanější či zdlouhavější) vyřešení konkrétního (i protiprávního) stavu. V tomto kontextu Ústavní soud také připomíná povinnost orgánů činných v trestním řízení důkladně provádět přípravné řízení a v rámci něj obstarávat důkazy, které svědčí v neprospěch i ve prospěch osoby, proti níž se řízení vede (zákonným podkladem pro takový postup je § 2 odst. 5 trestního řádu). Následně je i v řízení před soudem třeba provést a zvážit důkazy, které hovoří v neprospěch, ale také ve prospěch obžalovaného.

45. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud podané ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl a napadená rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)
- Právní styk s cizinou (exkluzivně pro předplatitele)
- Podjatost soudce
- Poškozený (exkluzivně pro předplatitele)
- Odejmutí věci soudci
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody
- Účinné vyšetřování (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávný úřední postup
- Adhezní řízení
- Poučení o přípustnosti dovolání v trestním řízení (exkluzivně pro předplatitele)